09.12.2021 Helsinki
Asiantuntijalausunto asiasta: O 29/2021 vp Hiilikompensaatiot- vapaaehtoisten päästökompensaatiomarkkinoiden kehitysnäkymät

Arvometsä Oy kiittää eduskunnan ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta esittää asiantuntijanäkemys aiheesta *”Hiilikompensaatiot – vapaaehtoisten päästökompensaatiomarkkinoiden kehitysnäkymät”*

Arvometsä Oy esittää näkemyksenään seuraavan

Hiilen poisto ilmakehästä on yksi monista Suomen metsien ekosysteemipalveluista. Tällä hetkellä metsänomistaja saa taloudellista hyötyä lähinnä vain puuntuotannosta, ja muut metsien ja metsätalouden vaikutukset mielletään puuntuotannon ”ulkoisvaikutuksiksi”. Jos metsänomistaja ei saa taloudellista hyötyä puuntuotannon positiivisista ulkoisvaikutuksista, seurauksena voi olla, että metsiä käytetään liiaksi puuntuotannon ehdoilla, jolloin muiden ekosysteemipalvelujen tuottaminen kärsii, eivätkä Suomen metsät tuota maksimaalista hyötyä suomalaisille.

Metsien ekosysteemipalveluiden edistämiseksi tulee luoda korvausjärjestelmiä, joiden avulla Suomen 600 000 metsänomistajalle tulee puuntuotannon lisäksi myös muita ansaintamenetelmiä. Toimiva kompensaatiojärjestelmä toisi alalle kaivattua hintakilpailua, lisäisi metsänomistajan tuloja ja sitä kautta suurentaisi myös valtion verotuloja. Metsien hyödyntäminen ei saisi olla pelkästään metsäteollisuuden etuoikeus.

Yksi keino vaikuttaa siihen, mitä ekosysteemipalveluja metsissä tuotetaan, ovat erilaiset kompensaatiojärjestelmät, joiden kautta yksityishenkilöt ja yritykset voivat vapaaehtoisesti kompensoida esimerkiksi aiheuttamaansa ilmastohaittaa tai luontokatoa. Metsätalouden hiilikompensaatiot ovat ajankohtainen esimerkki kompensaatiojärjestelmistä.

Hyvän kompensaatiojärjestelmän kriteerit

Hiilikompensaatiojärjestelmät ovat ilmastonäkökulmasta kannatettavia, mikäli ne edistävät ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden pysyvää alentamista. Kompensaatioiden tulisi johtaa sellaiseen hiilen sidontaan, jota ei tapahtuisi ilman kompensaatioita, ts. hiilensidonnan tulisi olla lisäistä. Esimerkiksi avohakatulle alueelle istutettujen taimien hiilensidonta ei ole lisäistä, ei myöskään luonnonsuojelualueiden hiilensidonta.

Muita hyvän kompensaatiojärjestelmän kriteereitä ovat mm. pysyvyys ja samanaikaisuus. Lisäksi edellytetään, että ns. kaksoislaskentaa ei tapahdu. Kaksoislaskentaa tapahtuu esimerkiksi silloin, kun saastuttaja käyttää päästöjensä kompensointiin sellaista lisäistä hiilensidontaa, jonka Suomen valtio on jo sisällyttänyt kansalliseen hiilikirjanpitoonsa.

Pysyvyyskriteeri tarkoittaa, että järjestelmän tulisi taata, että kompensaatioilla aikaansaatu hiilivarastojen kasvu ei palaudu ilmakehään pian sopimuskauden päättymisen jälkeen tai ennen kuin on kehitetty vaihtoehtoisia kustannustehokkaita tapoja poistaa hiiltä ilmakehästä. Pysyvyyskriteerin täyttymistä voidaan edistää sopimusteknisin järjestelyin.

09.12.2021 Helsinki
Asiantuntijalausunto asiasta: O 29/2021 vp Hiilikompensaatiot- vapaaehtoisten päästökompensaatiomarkkinoiden kehitysnäkymät

Samanaikaisuus tarkoittaa, että hiiltä tulisi poistaa ilmakehästä samassa tahdissa kuin kompensaatiomaksuja kerätään. Tämä ei toteudu esimerkiksi niissä järjestelmissä, joissa kompensaatiomaksut käytetään puun taimien istutukseen. Istutetut taimet sitovat merkittäviä määriä hiiltä vasta vuosikymmenten päästä. Esimerkki tällaisesta järjestelmästä on joutomaiden istuttaminen. Joutomaiden metsitysalueiden tulevaan kehitykseen ja hiilensidontaan liittyy hitauden ohella lisäksi paljon epävarmuutta.

Erilaiset kompensaatiojärjestelmät

Tähänastiset metsätalouden hiilikompensaatiojärjestelmät voidaan ryhmittää neljään luokkaan: (1) soiden ennallistaminen, (2) puiden istutus, (3) metsän lannoitus ja (4) talousmetsien hiilivaraston kasvattaminen.

Soiden ennallistaminen synnyttää erittäin pitkäaikaisen hiilinielun, jonka suuruus on keskimäärin noin 0,25 tonnia hiiltä hehtaaria kohti vuodessa (noin yksi tonni hiilidioksidia per hehtaari vuodessa). Suomalainen voisi siis kompensoida hiilijalanjälkensä ennallistamalla 10 hehtaaria suota. Menetelmän heikkous on, että ennallistaminen lisää usein metaanipäästöjä, minkä vuoksi ennallistamisen vaikutus ilmastoon voi olla aluksi haitallinen.

Puiden istutus sellaisille alueille, jotka eivät metsittyisi luonnostaan, johtaa lisäiseen hiilensidontaan. Menetelmän heikkous on, että hiilensidonta tapahtuu vasta kaukana tulevaisuudessa. Puiden istuttaminen Suomessa, jossa kasvu on hidasta, ei edistä käytännössä lainkaan tämänhetkisen akuutin ilmastokriisin ratkaisemista.

Kangasmaiden typpilannoitus parantaa puiden kasvua 6–10 vuoden ajan. Lannoituksen avulla aikaansaatu lisäkasvu yleensä hakataan noin 10 vuoden kuluttua lannoituksesta, minkä seurauksena valtaosa lannoituksella sidotusta hiilestä palautuu takaisin ilmakehään. Pysyvää hiilen poistoa ilmakehästä ei siis juuri saada aikaan. Soiden peruslannoitus esim. tuhkalla on pitkävaikutteisempi tapa parantaa metsien kasvua. Kasvu kuitenkin paranee vain niissä suometsissä, joissa on puutetta ravinteista. Ravinnepuutosten korjaaminen lannoittamalla on metsänomistajan ja puuntuottajan edun mukaista, minkä vuoksi suurinta osaa soiden peruslannoituksista ei voi tulkita toimenpiteiksi, joista aiheutuva hiilensidonta olisi lisäistä.

Talouskäytössä olevien metsien hiilivaraston kasvattaminen hakkuita vähentämällä on lisäistä hiilensidontaa sen jälkeen, kun metsän hiilivarasto ylittää sen tason, joka olisi puunmyyntitulojen maksimoinnin kannalta optimaalinen. Metsien hiilivaraston suurentaminen on nopea ja kustannustehokas keino poistaa hiilidioksidia ilmakehästä. Metsän hiilivaraston kasvattaminen on 7–10 kertaa nopeampi keino poistaa hiilidioksidia ilmakehästä kuin puusta valmistettujen tuotteiden hiilivaraston kasvattaminen. Talousmetsien hiilivaraston kasvattamiseen perustuva kompensaatiojärjestelmä on helppo rakentaa sellaiseksi, että samanaikaisuuskriteeri täyttyy, jolloin

09.12.2021 Helsinki
Asiantuntijalausunto asiasta: O 29/2021 vp Hiilikompensaatiot- vapaaehtoisten päästökompensaatiomarkkinoiden kehitysnäkymät

metsänomistajalle maksettaisiin hiilensidonnasta siinä tahdissa kuin hiiltä sitoutuu. Hiilivaraston pysyvyyteen on kiinnitettävä huomiota kiinteistökohtaisen sopimuksen laadinnassa.

Vapaaehtoisten hiilikompensaatiojärjestelmien sääntely

Vapaaehtoisten hiilikompensaatiojärjestelmien kehittäminen on myönteinen asia, koska se ohjaa metsien käyttöä niin, että yhteiskunnan saama hyöty Suomen metsistä lisääntyy. Kompensaatioilla on myös myönteinen vaikutus metsänomistajan talouteen. Asiakokonaisuus on kuitenkin mutkikas. Sen vuoksi on vaarana, että kompensaatiomarkkinoille syntyy epäasiallista ja asiantuntematonta toimintaa.

Arvometsä Oy:n näkemys on, että vapaaehtoiset hiilikompensaatiojärjestelmät tulevat yleistymään lähivuosina. On varmaa, että markkinoille tulee toimijoita, joiden tuotteet eivät täytä hyvän kompensaatiojärjestelmän tunnusmerkkejä. Hiilikompensaatiomarkkinoille tarvitaankin vahvaa poliittista ohjausta, jotta voidaan taata, että kompensaatiomaksuilla saadaan kasvatettua metsien ja soiden hiilivarastoja nopeasti, kustannustehokkaasti ja riittävän pitkäksi ajaksi. Poliittisella sääntelyllä voidaan hillitä vapaaehtoisten hiilikompensaatiojärjestelmien virheellisiä tai harhaanjohtavia kompensaatioväitteitä. Näin mahdollistetaan aidosti lisäinen ja pitkäaikainen hiilen sidonta metsä- ja suoekosysteemien avulla.

Helsingissä 8.12.2021

Aleksi Vihonen
Toimitusjohtaja
Metsäpalvelu Arvometsä Oy